

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 8. martā
(OR. en)

7022/23

ECOFIN 206
UEM 56

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2023. gada 8. marts
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2023) 141 final
Temats:	KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI Fiskālās politikas norādes 2024. gadam

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2023) 141 *final*.

Pielikumā: COM(2023) 141 *final*

Briselē, 8.3.2023.
COM(2023) 141 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI

Fiskālās politikas norādes 2024. gadam

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI

Fiskālās politikas norādes 2024. gadam

1. Ievads

Eiropas ekonomikas stāvoklis 2023. gada sākumā bija labāks, nekā tika prognozēts rudenī. Eiropas gāzes atsaucē cena ir pazeminājusies zem līmeņa, kāds bija pirms Krievijas iebrukuma Ukrainā, – to veicināja pieprasījuma ierobežošana un pastāvīga piegādes dažādošana. Arī darba tirgi joprojām uzrādīja labus rezultātus, un 2022. gada decembrī joprojām bija visu laiku zemākais ES bezdarba līmenis. Inflācijas samazināšanās trīs mēnešus pēc kārtas liecina par to, ka tās maksimums tagad jau ir pagātnē, tomēr inflācijas pamatspiediens joprojām ir augsts un riski ir augšupvērsti. Ekonomikas sentimenta rādītājs ir turpinājis uzlaboties, liecinot, ka ES ekonomiskā aktivitāte 2023. gada pirmajā ceturksnī varētu tomēr nesamazināties, izvairoties no iepriekš prognozētās recesijas.

Tajā pašā laikā Eiropas ekonomika joprojām saskaras ar grūtībām, un pastāv augsts nenoteiktības līmenis. Saglabājoties inflācijas spiedienam, sagaidāms, ka monetārā politika turpinās kļūt stingrāka, samazinot pieprasījumu. Tādējādi paredzams, ka 2023. gadā izaugsme saglabāsies mērena, lai arī Komisijas 2023. gada ziemas prognoze izaugsmes perspektīvas šim gadam vairs neparedz. Pašreizējā ģeopolitiskajā situācijā nenoteiktība joprojām ir liela.

Fiskālajai politikai 2023.–2024. gadā vajadzētu būt vērstai uz to, lai nodrošinātu parāda atmaksājamību vidējā termiņā, kā arī ilgtspējīgā veidā palielinātu potenciālo izaugsmi. Fiskālie pasākumi ir mazinājuši enerģētikas krīzes ietekmi uz uzņēmumiem un patērētājiem. Tomēr plaši fiskālie stimuli kopējam pieprasījumam ir nepamatoti, un dārgi atbalsta pasākumi nevar turpināties bezgalīgi: tagad galvenā uzmanība jāpievērš fiskālās ilgtspējas stiprināšanai, izmantojot pakāpenisku fiskālo konsolidāciju, un vajadzības gadījumā – mērķorientētiem fiskālajiem pasākumiem, kas atbalsta neaizsargātas mājāsaimniecības un uzņēmumus, kurus ietekmē augstas enerģijas cenas. Piesardzīga fiskālā politika palīdzēs nodrošināt Eiropas ekonomikas stabilitāti un veicinās monetārās politikas efektīvu transmisiju augstas inflācijas apstākļos, vienlaikus palielinot potenciālo izaugsmi.

Šajā paziņojumā ir izklāstītas norādes dalībvalstīm par fiskālās politikas īstenošanu un koordinēšanu, ņemot vērā problēmas, ar kurām saskaras publiskās finanses un ekonomika, un diskusijas par turpmāko ekonomikas pārvaldības sistēmu. Komisijas 2022. gada 9. novembra paziņojumā par ES ekonomikas pārvaldības sistēmas reformas ievirzēm (turpmāk “reformas ievirzes”) ir teikts, ka Komisija 2023. gada pirmajā ceturksnī sniegs dalībvalstīm fiskālās norādes 2024. gadam⁽¹⁾. ES fiskālā sistēma pašlaik ir pārejas posmā. Ekonomikas pārvaldības pārskatīšana sākotnēji tika uzsākta 2020. gada februārī, apzinot regulējuma jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi. Īstenojot vienīgi spēkā esošā tiesiskā regulējuma noteikumus, netiktu ņemta vērā jaunā realitāte pēc pandēmijas. Tā kā vēl

⁽¹⁾ Eiropas Komisijas “[Paziņojums par ES ekonomikas pārvaldības sistēmas reformas ievirzēm](#)”, COM((2022) 583 final, 2022. gada 9. novembris.

nav ieviests jauns tiesiskais regulējums, kura pamatā ir notiekošās ekonomikas pārvaldības pārskatīšanas rezultāti, turpina piemērot pašreizējo tiesisko regulējumu. Tajā pašā laikā, lai varētu efektīvi īstenot turpmāko ES fiskālo noteikumu kopumu un ņemt vērā pašreizējās problēmas, dažus Komisijas reformas ievirzes elementus varētu iekļaut budžeta uzraudzības ciklā, kas sāksies 2023. gada pavasarī. Tāpēc, kā norādīts Komisijas 2022. gada 9. novembra paziņojumā, norādes atspoguļo ekonomisko situāciju un specifisko situāciju katrā dalībvalstī, kā arī tos Komisijas reformas ievirzes elementus, kas atbilst spēkā esošā tiesiskā regulējuma garam. Būs ļoti svarīgi pēc iespējas ātrāk panākt vienošanos par turpmāko ekonomikas pārvaldības sistēmu, lai izveidotu tādu ES fiskālo noteikumu kopumu, kuros pilnībā ņemta vērā jaunā realitāte pēc pandēmijas.

Norāžu mērķis ir palīdzēt dalībvalstīm sagatavot stabilitātes un konverģences programmas. Pavasarī tām sekos konkrētām valstīm adresētie fiskālie ieteikumi (KVAI) 2024. gadam, kas arī attieksies uz budžeta plāna projektu sagatavošanu un novērtēšanu rudenī.

Pārējo paziņojuma daļu veido sešas iedaļas. 2. iedaļā ir izklāstīta ekonomikas perspektīva šim un nākamajam gadam, pamatojoties uz Komisijas 2023. gada ziemas prognozi. Paziņojuma 3. iedaļā ir atspoguļots pašreizējais stāvoklis notiekošajā ekonomikas pārvaldības pārskatīšanā. 4. iedaļā ir aplūkota fiskālās politikas reakcija uz enerģētikas krīzi. 5. iedaļā ir aplūkota vispārējās izņēmuma klauzulas deaktivēšanas ietekme uz fiskālajām norādēm 2024. gadā. 6. iedaļā ir aplūkota pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru sākšana. Visbeidzot, 7. iedaļā ir ieskicēti turpmākie pasākumi.

2. Ekonomikas stāvoklis un perspektīvas

Komisijas 2023. gada ziemas prognoze vairs neparedz izaugsmes perspektīvas 2023. gadam. Enerģētikas krīze un no tās izrietošie tirdzniecības zaudējumi ir ietekmējuši ražošanu un mazinājuši mājāsaimniecību pirktpēji, negatīvi ietekmējot ekonomisko palāvību. Tomēr mājāsaimniecības un uzņēmumi ir uzrādījuši ievērojamu noturību, un šķiet, ka tagad inflācija ir sasniegusi maksimumu, kam vajadzētu ļaut izaugsmei pavasarī pieaugt. Paredzams, ka, neraugoties uz sarežģītajiem apstākļiem, darba tirgi joprojām būs spēcīgi, lai gan inflācija joprojām pārsniedz algu pieaugumu, samazinot patēriņu. Paredzams, ka Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) izdevumi un kohēzijas politikas programmu īstenošana turpinās pieaugt, atbalstot publiskās investīcijas. Pēc plašas stagnācijas 2022. gada pēdējā ceturksnī, nevis krituma, kā bija paredzēts, reālā IKP pieaugums ES 2023. gadā tiek prognozēts 0,8 % apmērā un inflācija 6,4 % apmērā. Paredzams, ka 2024. gadā ES IKP pieaugums sasniegs 1,6 % un inflācija samazināsies līdz 2,8 %. Lēnā ekonomikas izaugsme apvienojumā ar augsto inflāciju īstermiņā prasa stingru ES un eurozonas fiskālās politikas koordināciju, pamatojoties uz skaidrām norādēm, ko var uzraudzīt pārredzamā veidā. Tas arī palīdzēs nodrošināt konsekventu politikas pasākumu kopumu.

Nenoteiktība attiecībā uz Eiropas ekonomikas perspektīvu joprojām ir liela, lai gan izaugsmes riski kopumā ir līdzsvaroti. Izaugsmes perspektīvas riski vairs nav lejupvērsti. Iekšzemes pieprasījums varētu gādāt par pozitīvu pārsteigumu, jo īpaši tad, ja nesena gāzes vairumtirdzniecības cenu kritums vairāk tiktu novirzīts uz patērētājiem, un, lai gan gāzes

trūkuma risks joprojām ir ievērojams, tas šķiet mazāk nopietns nekā iepriekš. Tomēr pielāgošanās augsto procentu likmju videi varētu izrādīties sarežģīta, un, ņemot vērā Krievijas karu pret Ukrainu, nenoteiktība joprojām ir augsta. Inflācijas augšupvērstie riski joprojām lielā mērā ir saistīti ar norisēm enerģijas tirgos, tāpēc mums jāsaglabā modrība attiecībā uz enerģijas cenu turpmāko attīstību. Jo īpaši 2024. gadā dominē augšupvērsti inflācijas riski, jo algu pieaugums varētu ilgstoši nostabilizēties virs vidējā līmeņa.

Vidēja termiņa problēmas, ar kurām saskaras Eiropas ekonomika, nav mazinājušās.

Ekonomikas problēmjautājumi, kas bija acīmredzami pirms pandēmijas, tostarp nepieciešamība stiprināt potenciālo izaugsmi, taisnīgā veidā paātrināt zaļo un digitālo pārkārtošanos un uzlabot noturību, apvienojumā ar demogrāfiskajām norisēm vidējā termiņā palielinās pieprasījumu pēc publiskā finansējuma. Šīs problēmas ir izgaismojušas to, kāda nozīme ir sociālajai kohēzijai un noturībai, kam pievēršas Eiropas sociālo tiesību pīlārs. Šajā kontekstā fiskālajai politikai vajadzētu būt vērstai uz to, lai saglabātu parāda atmaksājamību, kā arī ilgtspējīgā un iekļaujošā veidā palielinātu izaugsmes potenciālu, tādējādi atvieglojot arī monetārās politikas uzdevumu. Augsta publisko investīciju līmeņa saglabāšana, vienlaikus ilgtspējīgā veidā samazinot parāda attiecību pret IKP, palielina nepieciešamību par prioritāti noteikt izdevumus un veidot fiskālās rezerves. Raugoties ilgākā perspektīvā, pēdējo desmitgadi raksturo lieli satricinājumi, jo īpaši ekonomikas un finanšu krīze, Covid-19 krīze, Krievijas iebrukums Ukrainā un no tā izrietošā enerģētikas krīze un inflācijas pieaugums. Šī nenoteiktība nozīmē, ka fiskālajai politikai arī turpmāk būs jāpaliek elastīgai.

3. Pašreizējais stāvoklis saistībā ar ekonomikas pārvaldības pārskatīšanu

Komisija 2022. gada novembrī pēc plaša apspriešanās procesa publicēja ekonomikas pārvaldības sistēmas reformas ievirzes. Reformas ievirzes balstās uz Komisijas pieredzi un analīzi par regulējuma īstenošanu pirms pandēmijas, kā arī uz pieredzi, kas gūta, ES reaģējot uz pandēmiju. Tajās ir ņemti vērā arī rezultāti, kas gūti sabiedriskajā apspriešanās, kura tika atsākta 2021. gada oktobrī un kurā piedalījās plašs ieinteresēto personu loks, tostarp dalībvalstis, citas ES iestādes, sociālie partneri, iedzīvotāji un akadēmiskās aprindas. Ierosinātā pārskatītā regulējuma mērķis ir stiprināt parāda atmaksājamību un samazināt augsto valsts parāda attiecību, vienlaikus veicinot ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi visās dalībvalstīs. Priekšlikuma galvenie mērķi ir uzlabot valstu līdzatbildību, vienkāršot regulējumu un tiekties uz plašāku skatījumu vidējā termiņā apvienojumā ar stingrāku un saskaņotāku izpildi. Pārskatītās sistēmas stūrakmens ir valstu vidēja termiņa fiskālie un strukturālie plāni, kuros integrēti fiskālie, reformu un investīciju mērķi. Tas nodrošinās dalībvalstīm lielāku rīcības brīvību savu fiskālo korekciju plānu noteikšanā saskaņā ar vienotu ES sistēmu, kas ietu roku rokā ar stingrāku noteikumu izpildes panākšanu.

Turpinās diskusijas par pārskatīto fiskālo sistēmu. Priekšlikuma fiskālie elementi ir tikuši apspriesti Ekonomikas un finanšu komitejā, kā arī ministru līmenī *ECOFIN* padomē un – attiecībā uz jautājumiem, kas īpaši skar uz eurozonu, – Eurogrupā. Komisija savas ievirzes ir apspriedusi arī ar Eiropas Parlamentu, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju, Eiropas Reģionu komiteju un citām ieinteresētajām personām. Viedokļu apmaiņā uzmanība tika pievērsta dažādiem jautājumiem, tostarp šādiem: fiskālo prasību diferenciācija dalībvalstīs,

pamatojoties uz parāda problēmu novērtējumu (izmantojot Komisijas parāda atmaksājamības analīzi); lielāks uzsvars uz vidēja termiņa un ilgtermiņa pasākumiem, kam nepieciešama dalībvalstu apņēmība īstenot katrai valstij specifiskus vidēja termiņa fiskālos un strukturālos plānus, pamatojoties uz Komisijas norādēm; minēto plānu novērtēšana un uzraudzība; nepieciešamība saglabāt uz deficītu balstītu pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru, vienlaikus pastiprinot uz parādu balstīto pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru; efektīvu uzraudzības un izpildes instrumentu, tostarp kontroles konta, mazāka apjoma, bet pārliecinošāku finansiālo sankciju un uz reputāciju vērstu sankciju izmantošana; neatkarīgu fiskālo iestāžu loma; un investīciju un reformu nozīme korekciju paplašināšanā, kā arī jauns instruments šo saistību izpildei.

Par vairākiem svarīgiem jautājumiem rodas viedokļu konverģence, savukārt citi vēl ir jāprecizē. Ir panākta vienošanās, ka atsaucēs vērtībām 3 % un 60 % no IKP, kas noteiktas Līgumiem pievienotajā 12. protokolā, būtu jāpaliek nemainītām. Viedokļi sakrīt par vairākiem jautājumiem: ka ierosinātā vidēja termiņa pieeja, vienlaikus saglabājot ikgadējo uzraudzību, ir piemērota, lai nodrošinātu, ka augstas parāda attiecības noturīgi samazinātos un ka pārskatītās sistēmas stūrakmens būtu dalībvalstu sagatavoti vidēja termiņa fiskālie un strukturālie plāni; ka nepieciešami lielāki stimuli investīcijām un reformām, ņemot vērā pieredzi, kas gūta no globālās finanšu krīzes ietekmes uz investīcijām, un ka pastāv ievērojamas investīciju vajadzības zaļās un digitālās pārkārtošanās īstenošanai; ka ir vajadzīga efektīvāka noteikumu izpildes nodrošināšana, tostarp saglabājot finanšu sankcijas, bet samazinot to summas un vienlaikus palielinot to ietekmi uz reputāciju; ka spēkā esošie uz deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras sākšanai un beigšanai paredzētie noteikumi paliktu nemainīgi, savukārt uz parādu balstītā pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra būtu jāpastiprina; ka jāievēro pamatprincipi – nodrošināt valstu līdzatbildību un vienlīdzīgu attieksmi; un ka nepieciešams pienācīgi diferencēt fiskālos centienus. Ir vajadzīgas turpmākas diskusijas par šo principu īstenošanu.

Komisija plāno iesniegt tiesību aktu priekšlikumus pēc gaidāmās *ECOFIN* padomes un Eiropadomes sanāksmēm 2023. gada martā, kuru mērķis būs panākt vienošanos par turpmākā ekonomikas pārvaldības sistēmas galvenajiem elementiem.

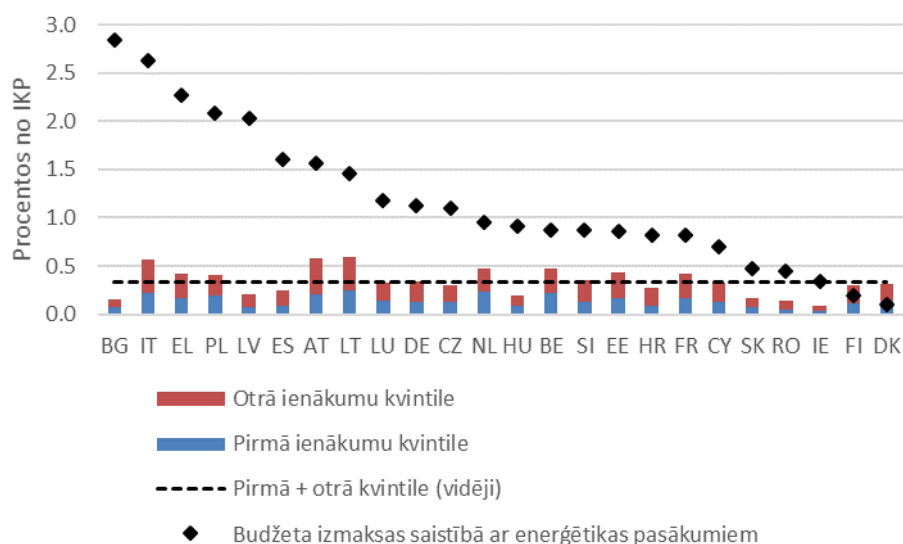
4. Fiskālās politikas reakcija uz enerģētikas krīzi

Enerģijas cenu pieaugums lika dalībvalstīm īstenot fiskālās politikas pasākumus ar ievērojamām fiskālām izmaksām. Šie pasākumi mazināja enerģijas, jo īpaši gāzes un elektroenerģijas, cenu pēkšņā pieauguma sociālo un ekonomisko ietekmi uz mājāsaimniecībām un uzņēmumiem. Saskaņā ar Komisijas 2022. gada rudens prognozi šo pasākumu neto izmaksas 2022. gadā atbilda 1,2 % no ES gada IKP. Pamatojoties uz rudenī pieejamo informāciju, tika prognozēts, ka ar enerģētiku saistīto pasākumu neto izmaksas 2023. gadā samazināsies līdz 0,9 % no ES IKP. Tomēr, lai to panāktu, ir plānots pakāpeniski izbeigt lielāko daļu dalībvalstīm veicamo atbalsta pasākumu. Dažos gadījumos notiek pakāpeniska pasākumu izbeigšana, bet citos gadījumos dalībvalstis kopš rudens ir pagarinājušas dažus spēkā esošus pasākumus vai pieņēmušas jaunus. Spēkā esošo ar

enerģētiku saistīto pasākumu darbības pagarināšana līdz 2023. gada beigām radītu būtisku attiecīgo budžeta izmaksu pieaugumu.

Enerģijas cenu perspektīvas ir uzlabojušās. Kopš 2023. gada janvāra Eiropas gāzes vairumtirdzniecības tūlītējās cenas ir samazinājušās krietni zem pirmskara līmeņa, lai gan joprojām vairāk nekā trīs reizes pārsniedz 2019. gada cenas. Tā kā gāzes un elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenu ietekme uz patēriņa cenām parasti parādās lēnāk nekā kurināmā un degvielas gadījumā, nesenā straujā gāzes un elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenu krituma ietekme vēl nav jūtama mazumtirdzniecības cenās. Iekšzemes pieprasījums varētu izrādīties lielāks, nekā prognozēts, ja nesenais gāzes vairumtirdzniecības cenu kritums ievērojami pārsniegtu patēriņa cenas. Tajā pašā laikā gāzes cenas 2023. gadā bija ārkārtīgi svārstīgas, un nevar izslēgt nesenā lejupvērsta spiediena apvērsi pirms nākamās ziemas.

1. diagramma. Enerģētikas pasākumu budžeta izmaksas ir pārsniegušas mazaizsargātu mājsaimniecību enerģijas izdevumu pieaugumu

Piezīme. Diagrammā parādīts aplēstais enerģijas izdevumu pieaugums mājsaimniecībās ar zemākiem ienākumiem (par kurināmo un degvielu) salīdzinājumā ar enerģētikas pasākumu kopējām budžeta izmaksām 2022. gadā, atskaitot ieņēmumus no negaidītai papildu peļņai piemērotiem nodokļiem. Portugāle un Zviedrija nav iekļautas ierobežotas datu pieejamības dēļ. Malta nav iekļauta, jo inflācijas enerģijas komponente (SPCI rādītājs) neuzrāda cenu pieaugumu.

Avots: Komisijas dienesti

Tagad galvenā uzmanība būtu jāpievērš tam, lai pakāpeniski tiktu izbeigti valstu fiskālie pasākumi, kurus ievieša, lai aizsargātu mājsaimniecības un uzņēmumus no enerģijas cenu satricinājuma. Dalībvalstīm būtu pakāpeniski jāatsakās no enerģētikas atbalsta pasākumiem, sākot ar tiem, kuri ir vismazāk mērķorientēti. Ja jauna enerģētikas nozares spiediena dēļ būtu nepieciešams paplašināt atbalsta pasākumus, dalībvalstu pasākumiem vajadzētu būt daudz mērķorientētākiem nekā iepriekš, atturoties no vispārēja atbalsta un aizsargājot tikai tos, kuriem tas ir vajadzīgs, proti, neaizsargātas mājsaimniecības un uzņēmumus. Tas ierobežos fiskālās izmaksas un arī nodrošinās stimulus ierobežot

enerģijas patēriņu un palielināt energoefektivitāti. 2022. gadā vairāk nekā 70 % no enerģētikas atbalstam paredzētajām summām atbilda pasākumiem, kas nebija pietiekami orientēti uz visneaizsargātākajām mājāsaimniecībām un uzņēmumiem⁽²⁾. Turklāt divas trešdaļas pasākumu ir izkropļojuši cenu signālu un var būt samazinājuši stimulus ierobežot enerģijas patēriņu un palielināt energoefektivitāti. Tomēr pasākumu izstrāde laika gaitā ir uzlabojusies, pamatojoties uz pieredzi, kas gūta kopš sākotnējās ātrās reakcijas uz enerģijas cenu pēkšņo pieaugumu.

Ilgtermiņais risinājums enerģētikas krīzei ir samazināt atkarību no importētā fosilā kurināmā. Šajā kontekstā centieni būtu jākoncentrē uz to, lai nodrošinātu reformu un investīciju savlaicīgu īstenošanu nolūkā palielināt energoefektivitāti, dažādot energoapgādi un paātrināt atjaunojamu energoresursu avotu attīstību, kā izklāstīts ANM satvarā un vēl vairāk tiks nostiprināts plānā *REPowerEU*⁽³⁾. Zaļā kursa industriālais plāns arī palīdzēs uzlabot Eiropas bezemisiju rūpniecības konkurētspēju un atbalstīt ātru pārkārtošanos uz klimatneitralitāti, tostarp pārveidojot mūsu energosistēmas⁽⁴⁾.

5. Atteikšanās no vispārējās izņēmuma klauzulas: ietekme uz fiskālajām norādēm

Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējā izņēmuma klauzula tiks deaktivēta 2023. gada beigās. Komisijas 2022. gada maija paziņojumā par 2022. gada Eiropas pusgadu ir norādīts, ka nosacījumi vispārējās izņēmuma klauzulas deaktivizēšanai tiks uzskatīti par izpildītiem no 2024. gada^(5, 6). 2022. gada novembra ilgtermiņīgās izaugsmes pētījuma rezultāti apstiprināja šo novērtējumu, norādot, ka Eiropas ekonomika izklūst no smagas ekonomikas lejupslīdes perioda⁽⁷⁾. Tā ir atgriezies virs pirmspandēmijas līmeņa un tagad ir pārcietusi akūto enerģijas cenu satricinājuma posmu, ko izraisīja Krievijas agresija pret Ukrainu, lai arī nenoteiktība joprojām ir augsta.

Saistībā ar vispārējās izņēmuma klauzulas deaktivēšanu no 2024. gada un nepieciešamību pēc piesardzīgas fiskālās politikas ir vajadzīgi galvenie principi, saskaņā ar kuriem dalībvalstis var sagatavot stabilitātes un konverģences programmas. Tā kā

⁽²⁾ Lai novērtētu ar enerģētiku saistīto fiskālo pasākumu kvalitāti, Komisija izmanto šādus kritērijus: pasākumiem vajadzētu būt no fiskālā viedokļa pieejamiem, orientētiem uz visneaizsargātākajiem, tiem jāsiglabā cenu signāls (t. i., jāveicina enerģijas patēriņa samazināšana vai jāuzlabo energoefektivitāte), un tiem vajadzētu būt viegli īstenojamiem visās dalībvalstīs bez pārmērīga administratīvā sloga. Eiropas Komisija, "[Paziņojums par 2023. gada budžeta plāna projektiem: vispārīgs novērtējums](#)", COM(2022) 900 final, 2022. gada 22. novembris.

⁽³⁾ Skat. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodalām atveseļošanas un noturības plānos (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp.).

⁽⁴⁾ Skat. Eiropas Komisijas "[Zaļā kursa industriālais plāns neto nulles emisiju laikmetam](#)", COM(2023) 62 final, 2023. gada 1. februāris.

⁽⁵⁾ Eiropas Komisija "[2022. gada Eiropas pusgads - Pavasara pakete](#)", COM(2022) 600 final, 2022. gada 23. maijs.

⁽⁶⁾ Konkrēti ES fiskālā regulējuma noteikumi ļauj visām dalībvalstīm uz laiku koordinēti un organizēti atkāpties no parastajām prasībām vispārējās krīzes situācijā, ko izraisījusi nopietna ekonomikas lejupslīde eurozonā vai ES kopumā (skat. Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 1. punktu, 6. panta 3. punktu, 9. panta 1. punktu un 10. panta 3. punktu un Regulas (EK) Nr. 1467/97 3. panta 5. punktu un 5. panta 2. punktu).

⁽⁷⁾ Eiropas Komisija (2022), "[2023. gada ilgtermiņīgās izaugsmes pētījums](#)", COM(2022) 780 final, 2022. gada 22. novembris.

beidzas periods, kurā bija spēkā vispārējā izņēmuma klauzula, atsākot sniegt kvantitatīvi formulētus diferencētus KVAI, kā arī kvalitatīvās norādes par investīcijām un enerģētikas pasākumiem, dalībvalstīm tiks nodrošināta vajadzīgā skaidrība. Tajā pašā laikā līdz tam brīdim, kad sāks darboties jauna fiskālā sistēma, un ņemot vērā īpašo ekonomisko situāciju, ko raksturo liela nenoteiktība, nebūtu lietderīgi atgriezties pie “matricas struktūras, kas paredz korekcijas prasības”, kura tika izmantota Stabilitātes un izaugsmes pakta preventīvās daļas kontekstā laikposmā no 2015. līdz 2020. gadam⁽⁸⁾.

Fiskālās uzraudzības cikls atspoguļotu Komisijas reformas ievirzes garu. Tā kā debates par ekonomikas pārvaldības sistēmas reformu joprojām turpinās, joprojām tiek piemērots pašreizējais tiesiskais regulējums. Komisija neierosina 2024. gadā pāriet uz jaunu fiskālās uzraudzības sistēmu. Tajā pašā laikā, lai varētu efektīvi īstenot turpmāko ES fiskālo noteikumu kopumu un ņemt vērā pēcpandēmijas realitāti, dažus Komisijas reformas ievirzes elementus varētu iekļaut budžeta uzraudzības ciklā, kas sāksies 2023. gada pavasarī. Tāpēc saskaņā ar Komisijas reformas ievirzēm dalībvalstis tiek aicinātas iesniegt stabilitātes un konverģences programmas, kas ietver to vidēja termiņa fiskālos un strukturālos plānus. Tāpēc Komisija ir gatava sniegt fiskālos KVAI 2024. gadam, ietverot kvantitatīvu prasību, kā arī kvalitatīvās norādes par investīcijām un enerģētikas pasākumiem, kas atbilst tās reformas ievirzēs ierosinātajiem kritērijiem un vienlaikus arī kritērijiem spēkā esošajos tiesību aktos saskaņā ar Stabilitātes un izaugsmes paktu. Tas būtu pamats Komisijas uzraudzībai par fiskālo rezultātu atbilstību fiskālajiem ieteikumiem, sākot ar eurozonas dalībvalstu budžeta plānu projektiem 2024. gadam, ko Komisija novērtēs rudenī.

Dalībvalstis tiek aicinātas savās stabilitātes un konverģences programmās izklāstīt, kā to fiskālie plāni nodrošinās 3 % deficīta atsaucis vērtības ievērošanu, kā arī ticamu un nepārtrauktu parāda samazināšanu vai parāda saglabāšanu piesardzīgā līmenī vidējā termiņā. Dalībvalstis tiek aicinātas 2023. gada stabilitātes un konverģences programmās noteikt fiskālos mērķus, kas atbilst Komisijas reformas ievirzēs izklāstītajiem fiskālās korekcijas kritērijiem. Konkrētāk, dalībvalstis, kurās ir būtiskas vai mērenas valsts parāda problēmas, tiek aicinātas noteikt fiskālos mērķus, kas nodrošina ticamu un nepārtrauktu parāda samazināšanu vai to, ka parāds vidējā termiņā tiek saglabāts piesardzīgā līmenī⁽⁹⁾. Turklāt visas dalībvalstis tiek aicinātas noteikt fiskālos mērķus, kas nodrošina, ka stabilitātes vai konverģences programmas aptvertajā laikposmā deficīts nepārsniedz 3 % no IKP vai tiek samazināts zem 3 %, un ticami nodrošina, ka vidējā termiņā nemainīgas politikas apstākļos budžeta deficīts saglabājas zem 3 % no IKP. Dalībvalstis tiek arī aicinātas savās stabilitātes un konverģences programmās ziņot par plānotajiem enerģētikas atbalsta pasākumiem, tostarp par to ietekmi uz budžetu, pakāpenisku izbeigšanu un pamatā esošajiem pieņēmumiem par enerģijas cenu attīstību. Visbeidzot, dalībvalstis tiek aicinātas savās stabilitātes un konverģences programmās apspriest, kā to reformu un investīciju plāni, tostarp tie, kuri

⁽⁸⁾ Skat. [Stabilitātes un izaugsmes pakta rokasgrāmatas](#) 2019. gada redakciju, 1.6. izcēlumu, 16. lpp., un Eiropas Komisijas “[Elastīguma vislabākā izmantošana saskaņā ar Stabilitātes un izaugsmes pakta esošajiem noteikumiem](#)”, COM(2015) 12 final, 2015. gada 13. janvāris.

⁽⁹⁾ Kā izklāstīts 1. izcēlumā Komisijas Paziņojumā par ES ekonomikas pārvaldības sistēmas reformas ievirzēm (skat. 1. zemsvītras piezīmi), Komisija ierosina, ka dalībvalstu klasifikācija, pamatojoties uz to parāda problēmām, tiktu veikta, izmantojot Komisijas parāda atmaksājāmības analīzes sistēmu.

izklāstīti atveseļošanas un noturības plānos, veicinās fiskālo ilgtspēju un ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi saskaņā ar Komisijas reformas ievirzēs izklāstītajiem kritērijiem.

Komisija ir gatava sniegt fiskālos KVAI 2024. gadam, kas atbilst pašu dalībvalstu mērķiem, ja vien šie mērķi ļauj nodrošināt arī to, ka valsts parāda attiecība samazinās vai saglabājas piesardzīgā līmenī un budžeta deficīts vidējā termiņā ir mazāks par atsaucis vērtību 3 % no IKP. Saskaņā ar vidēja termiņa pieeju un uzsvāru uz valstu atbildību Komisija ir gatava fiskālos KVAI balstīt uz fiskālajiem mērķiem, kas noteikti dalībvalstu stabilitātes un konverģences programmās. Tādēļ dalībvalstis tiek aicinātas nodrošināt, ka to stabilitātes un konverģences programmās iekļautie fiskālie mērķi atbilst Komisijas reformas ievirzēs ierosinātajiem kritērijiem. Ja dalībvalsts fiskālie mērķi nebūtu pietiekami vērienīgi, Komisija sniegtu fiskālo KVAI, kas atbilstu tās reformas ievirzēs ierosinātajiem kritērijiem un vienlaikus arī kritērijiem spēkā esošajos tiesību aktos saskaņā ar Stabilitātes un izaugsmes paktu. Šajā posmā KVAI kvantitatīvā prasība būs vērsta uz 2024. gadu.

Komisijas priekšlikumi fiskālajiem KVAI 2024. gadam būtu kvantificēti un diferencēti, pamatojoties uz dalībvalstu valsts parāda problēmām. Tādējādi uzsvārs tiks likts uz to, ka dalībvalstīm, kurām ir būtiskas vai mērenas valsts parāda problēmas, ticami un nepārtraukti jāsamazina valsts parāds. Konkrētāk, dalībvalstīm, kurās ir būtiskas vai mērenas valsts parāda problēmas (pamatojoties uz Komisijas parāda atmaksājamības analīzi), tiktu ieteikti fiskālie mērķi, kas nodrošina ticamu un nepārtrauktu parāda samazināšanu vai to, ka parāds vidējā termiņā tiek saglabāts piesardzīgā līmenī, vienlaikus joprojām nodrošinot atbilstību spēkā esošajiem tiesību aktiem saskaņā ar Stabilitātes un izaugsmes paktu. Dalībvalstīm ar zemām valsts parāda problēmām tiktu ieteikts stabilitātes vai konverģences programmas darbības laikā saglabāt vai samazināt deficītu zem 3 % no IKP un nodrošināt, ka vidējā termiņā nemainīgas politikas apstākļos budžeta deficīts saglabājas zem 3 % no IKP.

Fiskālie KVAI tiktu formulēti, pamatojoties uz neto primārajiem izdevumiem, kā ierosināts Komisijas reformas ievirzēs⁽¹⁰⁾. Virzība uz šo rādītāju nozīmēs uzmanības pārorientēšanu salīdzinājumā ar periodu, kad bija spēkā vispārējā izņēmuma klauzula un kad fiskālā uzraudzība bija vērsta uz neto valsts finansētajiem primārajiem *kārtējiem* izdevumiem un valsts finansēto investīciju saglabāšanu.

Ņemot vērā publisko investīciju būtisko lomu, Komisija savos fiskālajos ieteikumos turpinās tām pastiprināti pievērst uzmanību. Visām dalībvalstīm būtu jāturpina aizsargāt valsts finansētās investīcijas un jānodrošina ANM un citu ES fondu efektīva izmantošana, jo īpaši ņemot vērā zaļās un digitālās pārkārtošanās un noturības mērķus. Būtu jānodrošina publisko investīciju augsta kvalitāte, tostarp rūpīgi īstenojot investīcijas, kas tiek finansētas no ANM. Fiskālajai politikai būtu jāatbalsta divējādā pārkārtošanās nolūkā panākt ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi. Fiskālajai korekcijai tajās dalībvalstīs, kurās ir būtiskas vai mērenas valsts parāda problēmas, nebūtu jāskar investīcijas, bet tā drīzāk būtu jāīsteno, ierobežojot valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu salīdzinājumā ar vidēja termiņa potenciālā

⁽¹⁰⁾ Neto primāros izdevumus definē kā valsts finansētos izdevumus, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus un izņemot procentu izdevumus, kā arī cikliskā bezdarba izdevumus.

ražošanas apjoma pieaugumu. Dalībvalstīm būtu jāņem vērā arī ANM sniegtā neatmaksājamā finansiālā atbalsta ("dotāciju") pagaidu raksturs. Uzraugot fiskālo rezultātu atbilstību fiskālajiem ieteikumiem, Komisija ņems vērā vajadzību saglabāt investīcijas.

KVAI 2024. gadam arī sniegs norādes par enerģētikas pasākumu fiskālajām izmaksām.

Ja enerģijas vairumtirdzniecības cenas saglabāsies stabilas un uz mazumtirdzniecības cenām tiks novirzītas zemākas enerģijas izmaksas, nekā pašlaik paredzēts, 2024. gadā būtu jāturpina pakāpeniski izbeigt valdības enerģētikas atbalsta pasākumus, un saistītajiem ietaupījumiem būtu jāpalīdz samazināt valdības budžeta deficītus. Ja enerģijas cenas atkal pieaugtu un atbalstu nevarētu pilnībā pārtraukt, ar mērķorientētiem pasākumiem būtu jāaizsargā tikai mazaizsargātas mājsaimniecības un uzņēmumi, savukārt būtu jāizvairās no plašākiem pasākumiem, kādi bija, piemēram, 2022. gadā īstenotie. Šāda rīcība samazinātu fiskālās izmaksas, stimulētu enerģijas ietaupījumus un ļautu ekonomikai ierobežotā laikposmā pakāpeniski un ilgtspējīgi pielāgoties.

Komisija aicina Padomi apstiprināt šo pieeju.

6. Pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras konsekventa īstenošana

Komisija 2022. gada pavasarī apņēmas izvērtēt, cik svarīgi ir ierosināt 2023. gada pavasarī sākt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, jo īpaši ņemot vērā atbilstību fiskālajiem KVAI, kurus Padome adresēja dalībvalstīm 2022. gada 12. jūlijā. Komisija pastāvīgi uzrauga dalībvalstu ekonomikas un budžeta stāvokli, atgādinot arī Komisijas atzinumus par eurozonas dalībvalstu budžeta plāna projektiem, kuros aicināts valsts budžeta procedūras ietvaros veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka 2023. gada budžets atbilst Padomes 2022. gada 12. jūlijā pieņemtajiem KVAI. Komisija pavasara uzraudzības cikla ietvaros izvērtēs atbilstību deficīta un parāda kritērijiem saskaņā ar LESD 126. panta 3. punktu. ņemot vērā pastāvīgi lielo nenoteiktību attiecībā uz makroekonomikas un budžeta perspektīvām šajā posmā, Komisija uzskata, ka šopavasar nevajadzētu pieņemt lēmumu par to, vai dalībvalstīm piemērot pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru. Tomēr Komisija 2024. gada pavasarī ierosinās Padomei sākt uz deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, pamatojoties uz izpildes datiem par 2023. gadu, saskaņā ar spēkā esošajām tiesību normām. Dalībvalstīm tas būtu jāņem vērā, izpildot 2023. gada budžetu un šopavasar sagatavojot stabilitātes un konverģences programmas un šoruden – budžeta plāna projektus 2024. gadam.

7. Turpmākie pasākumi

Šajā paziņojumā ir izklāstītas provizoriskas fiskālās politikas norādes 2024. gadam, kuras vajadzības gadījumā tiks atjauninātas Eiropas pusgada pavasara paketes ietvaros 2023. gada maijā. Atjauninātajās norādēs tiks ņemta vērā vispārējā ekonomiskā situācija, katras dalībvalsts īpašā situācija un progress diskusijās par notiekošo ekonomikas pārvaldības pārskatīšanu un politikas debatēs Padomē. Ekonomikas un budžeta perspektīvas attīstība tiks rūpīgi uzraudzīta un pienācīgi ņemta vērā. Dalībvalstis tiek aicinātas atspoguļot šīs norādes savās stabilitātes un konverģences programmās.

Papildinājums

A. Papildu tabulas, kas jāiekļauj 2023. gada stabilitātes un konverģences programmās

Papildus nepieciešamajiem prognozētajiem budžeta datiem stabilitātes un konverģences programmas periodā būtu jāiekļauj arī atbilstošās aplēses par kārtējo gadu, kā arī rezultāti par 2020.–2022. gadu (atbilstoši pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras paziņojuma tabulām). Tabulas vēlams iesniegt Komisijai, izmantojot īpašo interneta lietotni.

Tabula par ANM ietekmi uz programmas prognozēm – DOTĀCIJAS

Ieņēmumi no ANM dotācijām (% no IKP)							
	2020. g.	2021. g.	2022. g.	2023. g.	2024. g.	2025. g.	2026. g.
ANM dotācijas, kas iekļautas ieņēmumu prognozēs							
ANM dotāciju naudas izmaksa, ko veic Savienība							
Izdevumi, ko finansē no ANM dotācijām (% no IKP)							
	2020. g.	2021. g.	2022. g.	2023. g.	2024. g.	2025. g.	2026. g.
Darba ņēmēju atalgojums (D.1)							
Starppatēriņš (P.2)							
Sociālie maksājumi (D.62+D.632)							
Procentu izdevumi (D.41)							
Maksājamās subsīdijas (D.3)							
Kārtējie pārvedumi (D.7)							
KOPĒJIE KĀRTĒJIE IZDEVUMI							
Bruto pamatkapitāla veidošana (P.51g)							
Kapitāla pārvedumi (D.9)							
KOPĒJIE KAPITĀLA IZDEVUMI							
Citas izmaksas, ko finansē no ANM dotācijām (% no IKP) ¹							
	2020. g.	2021. g.	2022. g.	2023. g.	2024. g.	2025. g.	2026. g.
Nodokļu ieņēmumu samazinājums							
Citas izmaksas, kas ietekmē ieņēmumus							
Finanšu darījumi							

Tabula par ANM ietekmi uz programmas prognozēm – AIZDEVUMI

Programmā prognozētā naudas plūsma no ANM aizdevumiem (% no IKP)							
	2020. g.	2021. g.	2022. g.	2023. g.	2024. g.	2025. g.	2026. g.
ANM aizdevumi, ko izmaksā Savienība							
ANM aizdevumi, ko atmaksā Savienībai							
Izdevumi, ko finansē no ANM aizdevumiem (% no IKP)							
	2020. g.	2021. g.	2022. g.	2023. g.	2024. g.	2025. g.	2026. g.
Darba ņēmēju atalgojums (D.1)							
Starppatēriņš (P.2)							
Sociālie maksājumi (D.62+D.632)							
Procentu izdevumi (D.41)							
Maksājamās subsīdijas (D.3)							
Kārtējie pārvedumi (D.7)							
KOPĒJIE KĀRTĒJIE IZDEVUMI							
Bruto pamatkapitāla veidošana (P.51g)							
Kapitāla pārvedumi (D.9)							
KOPĒJIE KAPITĀLA IZDEVUMI							
Citas izmaksas, ko finansē no ANM aizdevumiem (% no IKP) ¹							
	2020. g.	2021. g.	2022. g.	2023. g.	2024. g.	2025. g.	2026. g.
Nodokļu ieņēmumu samazinājums							
Citas izmaksas, kas ietekmē ieņēmumus							
Finanšu darījumi							

Piezīmes. Dati par mainīgajiem lielumiem jāsniedz treknrakstā; sniegt datus par citiem mainīgajiem lielumiem nav obligāti.

B. Papildu informācija, kas jāiekļauj 2023. gada stabilitātes un konverģences programmās

Dalībvalstis tiek aicinātas sniegt informāciju: i) par gada budžeta izmaksām, kas saistītas ar personām, kuras bēg no Ukrainas, norādot galveno(-ās) EKS kategoriju(-as), kas tiek tieši ietekmēta(-as); un ii) par izmitināto cilvēku skaits gadā. Šīm budžeta izmaksām būtu jāaprobežojas ar tām, kas tieši saistītas ar personu bezprecedenta pieplūdumu no Ukrainas un tieši izriet no tā. Šādas informācijas sniegšana ļautu Komisijai ņemt vērā šīs budžeta izmaksas savā 2023. gada stabilitātes un konverģences programmu novērtējumā, kā arī progresu, kas panākts 2022. gada valstij adresēto ieteikumu īstenošanā.